

MEMORANDUM

volwassenenonderwijs:
vier speerpunten voor de komende,
lokale beleidsperiode

west-vlaanderen
de gedreven provincie

Aanbevelingen

- 1 Het volwassenenonderwijs (nog) meer in de kijker
- 2 Het volwassenenonderwijs: een expert in samenwerking
- 3 Het volwassenenonderwijs, een goede buur: zet in op een aangepaste infrastructuur en uitdagende leeromgevingen
- 4 Het volwassenenonderwijs: kansen vergroten door laaggeletterdheid te verkleinen

Het volwassenenonderwijs (nog) meer in de kijker

Onze samenleving verandert snel. Levenslang en levensbreed leren wordt terecht alsmaar belangrijker. Het volwassenenonderwijs biedt ook voor jouw gemeente, stad of dorp een grote meerwaarde. Met dit memorandum wil het Provinciaal Platform Volwassenenonderwijs de meerwaarde van het volwassenenonderwijs voor jouw gemeente, stad of dorp benadrukken.

Wat maakt het volwassenenonderwijs zo sterk?

- Het volwassenenonderwijs is de **voorkeurspartner** in levenslang en levensbreed leren. In de eerste plaats voor cursisten, maar ook voor de samenleving, lokale onderwijsinstellingen en de arbeidsmarkt.
- De **brede toegang** tot het volwassenenonderwijs: het staat open voor elke volwassene (vanaf 16 jaar). Bovendien vervult het volwassenenonderwijs een specifieke opdracht ten aanzien van kansengroepen, zoals tweedekansonderwijs, geletterdheidsaanbod en NT2.
- Het **brede aanbod** van het volwassenenonderwijs voor competentieverhoging en duurzame participatie in de samenleving. Dit aanbod is lokaal en toegankelijk.

Hoe maak je het verschil in lokaal beleid?

Promoot het volwassenenonderwijs als de ideale manier om altijd bij te blijven en vooruit te komen, ongeacht het moment in iemands carrière of leven en ongeacht iemands achtergrond.

Cursisten aan het woord

“Ik ben Aline, 44 jaar, moeder van twee dochters en getrouwd. Ik werk al 11 jaar als kinderverzorgster in het onderwijs en geef in mijn vrije tijd dansles. Om mijn baan te kunnen behouden, moest ik het diploma van kinderbegeleider schoolgaande kinderen behalen. Omdat contactonderwijs niet paste in mijn drukke schema, koos ik voor het @home-traject. Dit traject stelde me in staat om mijn werk, danslessen en gezin te combineren, zonder vaste lesmomenten op school. Hoewel ik mijn tv-tijd nu als studietijd gebruik en goed moet plannen, ervaar ik de flexibiliteit als een grote meerwaarde. De begeleiding is uitstekend en ik kan altijd terecht bij leerkrachten via mail of online lessen. Het digitale leerplatform, dat overal beschikbaar is, helpt me om zelfs tijdens de hobby's van mijn kinderen door te werken. Hoewel ik klassikaal contact mis, heb ik veel aan de online coachingmomenten en de interactie met andere cursisten. Het @home-traject heeft me geholpen om mijn droomjob te behouden en ik raad het zeker aan anderen aan, vooral als je zelfstandig kunt studeren.”

Aline - Alumna kinderbegeleider schoolgaande kinderen

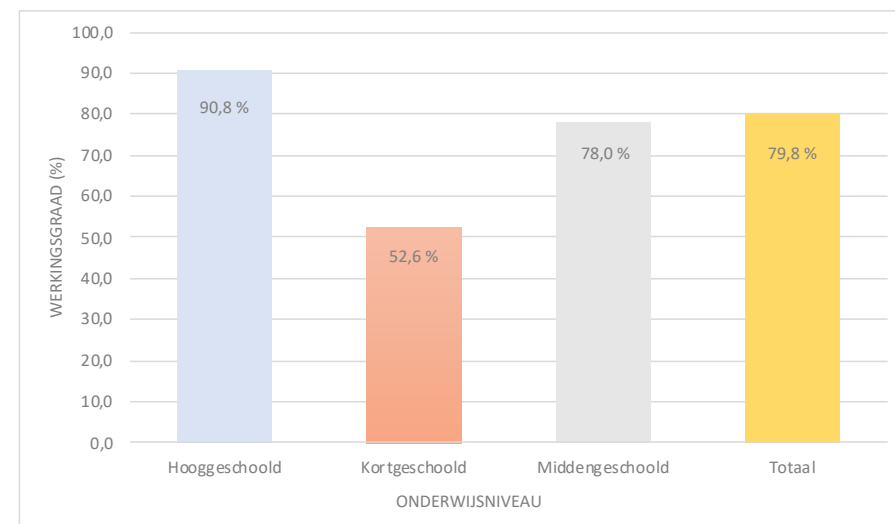
“Ik ben Roula en kom uit Syrië. Negen jaar geleden begon ik een nieuw leven in België met mijn gezin. In Syrië was ik boekhouder, maar hier startte ik van nul. Het was wennen aan een nieuwe taal en cultuur. Gelukkig vond ik ondersteuning in het volwassenenonderwijs. In de opleiding boekhoudkundig assistent leerde ik niet alleen boekhouding, maar ook de lokale wetgeving en de terminologie van het boekhouden. De aanpak was persoonlijk, ondersteunend en motiverend, met boeiende en praktische lessen. Nu ben ik een succesvol boekhoudkundig assistent, een droom die werkelijkheid werd. België is onze thuis geworden en we kunnen onze dochters een veilige toekomst geven dankzij de steun en kansen die ik in het volwassenenonderwijs kreeg.”

Roula - Alumna Boekhoudkundig Assistent

“Ik ben blij dat ik mijn ervaring heb kunnen delen met anderstaligen. Ik kan mezelf terugvinden in velen hun verhaal. Vroeger zat ik in dezelfde situatie: frustratie om een job te vinden - veel vraagtekens voor de toekomst. Ondanks alle frustraties ben ik blij dat ik mijn weg gevonden heb en kan functioneren in de maatschappij. Ik hoop dat de studenten net zoals ik, volharden om hun droomjob te vinden en de moed hebben om verder te werken aan hun Nederlands. Mijn man en ik zouden het Centrum voor Volwassenenonderwijs, VDAB, Inburgering en Leerwinkel willen bedanken voor de hulp en begeleiding.

Een ex-cursiste Nederlands voor Anderstaligen - n.a.v. een terugkomdag met oud-cursisten

Werkzaamheidsgraad naar onderwijsniveau, 25-64 jarigen, Vlaams Gewest

Bron: Steunpunt Werk op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) - EAK, Eurostat - LFS

Het is duidelijk dat het verschil tussen kort- en middengeschoold kleiner moet. Met afgelopen schooljaar ongeveer **50 000** cursisten in West-Vlaanderen is het volwassenenonderwijs de partner bij uitstek.

Het volwassenenonderwijs: een expert in samenwerking

Alone we can do so little; together we can do so much.”
("Alleen kunnen we zo weinig, samen kunnen we zoveel")
- Helen Keller (Amerikaanse schrijfster en taalkundige)

Binnen het volwassenenonderwijs in West-Vlaanderen bestaat er een lange traditie van afstemming en samenwerking. Die samenwerking tussen de CVO's (Centra voor Volwassenenonderwijs) en de Ligo's is uniek en constructief, zowel op provinciaal als op lokaal niveau. Bovenop dit onderling overleg, werkt het volwassenenonderwijs ook samen met andere opleidingsaanbieders als VDAB en Syntra en met arbeidsmarktactoren zoals bedrijven en de POM West-Vlaanderen. We kunnen trots zijn op de vele unieke samenwerkingsverbanden in onze provincie: lokale en provinciale samenwerking werpt vruchten af!

Hoe maak je het verschil in lokaal beleid?

- **Ondersteun de samenwerking** tussen ondernemingen. Besturen of mandatarissen die goede ambassadeurs zijn voor het volwassenenonderwijs, betekenen een hele hulp: het volwassenenonderwijs kan werknemers versterken in hun vaardigheden (ICT, talen, ...), mee voor bijscholingen en een hogere geletterdheid zorgen en werknemers opleiden in knelpuntberoepen.
- **Faciliteer** in de regio de samenwerking met andere onderwijsniveaus (zoals hoger of secundair onderwijs). In deze belangrijke rol help je onder meer om ongekwalificeerde uitstroom tegen te gaan.
- **Help de digitale transformatie** regionaal uitrollen. Lokale stakeholders zijn hierbij essentieel.
- **Gaat men in je regio aan de slag met een leerecosysteem?**
Trek dan het volwassenenonderwijs mee in het bad!

Samenwerken werkt! De regioscan als voorbeeld

Alle West-Vlaamse Centra voor Volwassenenonderwijs (CVO) en Centra voor Basiseducatie Ligo (CBE Ligo) hebben, in samenwerking met de Provincie West-Vlaanderen, POM West-Vlaanderen en VDAB, de handen ineengeslagen om in 2022 een regioscan te ontwikkelen. Het resultaat bood een blik op levenslang leren in West-Vlaanderen: hoe hoog is de deelname hier? Welke evoluties zijn er? Wat zijn mogelijke oorzaken? Welke conclusies kunnen we meenemen in Edusprong-projecten?

Elk centrum droeg bij door stafmedewerkers aan te stellen die samenwerkten aan het rapport. Dit leidde tot een sterk document, maar het traject bood de stafmedewerkers ook de kans om elkaar en elkaars werkmethode beter te leren kennen. Zo werd een sterke basis gelegd voor blijvende samenwerking na de regioscan. Het regioscantraject versterkte niet alleen de interne contacten, het leidde ook tot hechtere banden met het werkveld en met sociale partners in West-Vlaanderen. Binnen het volwassenenonderwijs blijven we ons inzetten voor een sterke en unieke regionale en provinciale samenwerking.

Het volwassenenonderwijs, een goede buur:

zet in op een aangepaste infrastructuur en uitdagende leeromgevingen

Om de weg van leren naar werken (en omgekeerd) te vergemakkelijken, moeten infrastructuur en uitrusting in voldoende mate aanwezig én actueel zijn. Ook hierin kunnen het werkveld, het volwassenenonderwijs en andere partners elkaar ondersteunen. De laatste jaren werd het aandeel van dagonderwijs in het volwassenenonderwijs alsnog omvangrijker. Dat brengt heel wat uitdagingen voor de CVO's en Ligo's met zich mee. Geschikte infrastructuur vinden is een acuut probleem en moet worden aangepakt. Lokale besturen en mandatarissen kunnen daarin vanuit een ambassadeursrol het volwassenenonderwijs een helpende hand bieden. Dat is een win-win, want het volwassenenonderwijs heeft een positieve impact op je stad, dorp of gemeente.

Hoe maak je het verschil in lokaal beleid?

- **Maak opportuniteiten bekend** aan het volwassenenonderwijs. Staat er een gebouw (een overheidsgebouw, handelspand, ...) tijdelijk leeg? Zijn er vergaderzalen/lokalen beschikbaar of ongebruikt? Denk aan ons!
- Help mee te werken aan een **betere mobiliteit**. West-Vlaanderen is een prachtige, landelijke provincie. Zorg ervoor dat alle burgers toegang hebben tot levenslang en levensbreed leren. Help ons om onze maatschappelijke rol te vervullen!
- Worden er nieuwe sites ontwikkeld? Wordt er een nieuw geïntegreerd project op poten gezet? **Betrek dan het volwassenenonderwijs** in dat verhaal.

Onze partners aan het woord

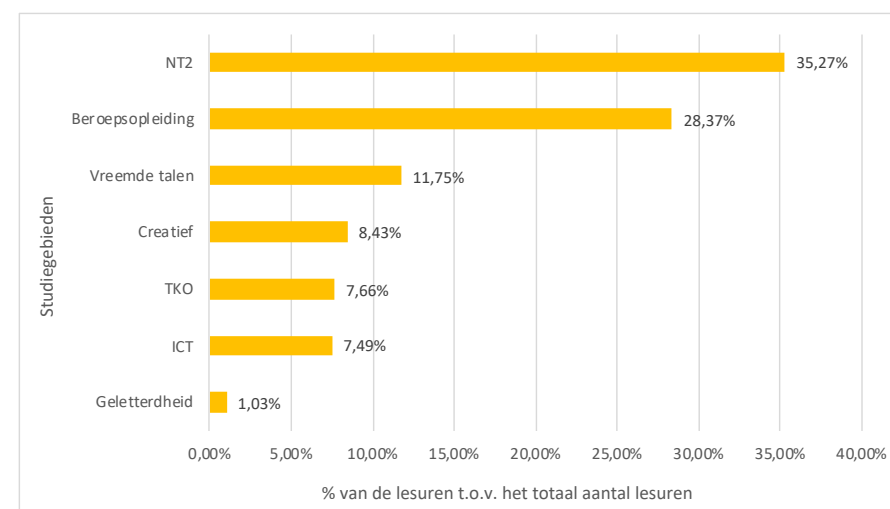
Dienstencentrum De Leest en het volwassenenonderwijs werken uitstekend samen in Izegem. De Leest stelt lokalen ter beschikking, terwijl het volwassenenonderwijs een brede waaier aan interessante cursussen aanbiedt. Bezoekers kunnen deelnemen aan bloemschiklessen, taallessen in Engels en Spaans, en diverse ICT-cursussen. Deze samenwerking bevordert niet alleen het leren, maar ook de sociale cohesie en het welzijn in de gemeenschap. Bovendien is het organiseren van vorming een verplichte taak voor een dienstencentrum. Dankzij de samenwerking met het volwassenenonderwijs kan De Leest deze verplichting op een kwalitatieve en boeiende manier invullen.

Annelies Demey, Dienstencentrum De Leest, Izegem

Als bibliotheek willen wij zo laagdrempelig mogelijk zijn. Iedereen kan bij ons terecht, niet alleen om boeken te ontlenuen, maar ook om bij te leren. We stellen de bibliotheek graag open: opleidingspartners kunnen onze leslokale gratis gebruiken. Samen organiseren we cursussen en vormingen over allerlei onderwerpen en voor verschillende doelgroepen. Onze win? Dat mensen de bib leren kennen als een plek waar ze terecht kunnen met al hun vragen.

Leen Van Steenhuyse, Bibliotheek Beernem

Onderstaande grafiek toont de grootte van de studiegebieden binnen de CVO's. We verdelen de studiegebieden op basis van de effectieve lesuren van de cursisten (2022). Alle cursisten samen volgden in totaal 6 788 672 uren les binnen een CVO. Als we die uren verdelen (in percentage) naar studiegebied, krijg je volgende grafiek.

*NT2 = Nederlands tweede taal
TKO = tweedekansonderwijs

4 Het volwassenenonderwijs:

kansen vergroten door laaggeletterdheid te verkleinen

1 op 7 volwassenen is laaggeletterd, 15 % van de volwassenen heeft moeite met lezen en schrijven, 14 % heeft moeite met rekenen, 41 % heeft moeite met digitale vaardigheden. De maatschappij verlangt steeds meer van ons: digitale geletterdheid, documenten en afspraken, attesten, ...Werken aan digitale inclusie wordt steeds belangrijker.

Niet alleen een gebrek aan digitale vaardigheden leidt tot een kwetsbare positie. Een gebrek aan basisvaardigheden - zoals rekenen, lezen, schrijven of digitale vaardigheden - leidt evenzeer tot kansengemis. Ook daarbij kan het volwassenenonderwijs -in de eerste plaats Ligo- mensen versterken.

Het volwassenenonderwijs neemt daarin een voortrekkersrol. In West-Vlaanderen participeren de Ligo's en CVO's in alle digibanken, alsook in verschillende projecten met betrekking tot e-inclusie. De subsidies voor deze initiatieven (digisprong, digibanken, e-inclusie, gemeente zonder gemeentehuis, ...) dreigen weg te vallen. Het volwassenenonderwijs wil hier blijven verder aan de kar trekken.

Hoe maak je het verschil in lokaal beleid?

- **Ondersteun de Ligo's en CVO's** in hun werk voor betere **digitale vaardigheden** voor burgers. In Vlaanderen werken meer dan 700 partners actief aan dit thema, wat resulteert in een enorme verscheidenheid aan initiatieven. De projectmiddelen lopen echter af en wij maken ons zorgen over wat er zal gebeuren met de mensen die hierop vertrouwen. Met de ondersteuning van de lokale overheden kunnen de Ligo's en CVO's deze lacune verder invullen
- **Faciliteer samenwerkingen** met bedrijven. Ligo's en CVO's bieden **geletterdheidscoaching** en/of opleidingen aan op de werkvloer.
- **Versterk het aanbod binnen OCMW's** (o.a. voor financiële geletterdheid, gezondheidsvaardigheden, ...).
- **Bied opleidingen rond basisvaardigheden** aan voor medewerkers die werken op D- en E-niveau: rekenen, schema's gebruiken, formulieren invullen, ...
- **Faciliteer samenwerkingen** met basisscholen om (laaggeletterde) ouders te versterken.

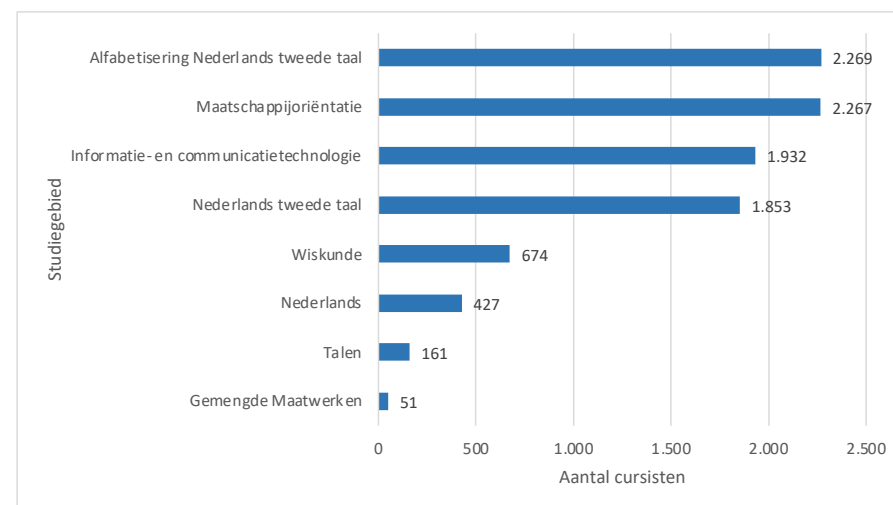
Een partner aan het woord

"Niet iedereen kan mee met het reguliere vormingsaanbod. Ligo heeft de juiste expertise om stappen vooruit te zetten met laaggeletterde volwassenen. In het OCMW merken wij snel welke leervragen en -noden er bij de inwoners van onze stad leven. Wij geven deze info door aan Ligo, waarop zij een cursus op maat voorstellen. Zo versterken we elkaar: dankzij ons bereikt Ligo meer laaggeletterde volwassenen en onze cliënten worden geholpen. Win-win!"

Lore Louwagie, OCMW Roeselare

Kortom, als lokale beleidsmaker speel je een cruciale rol in de versterking van het volwassenenonderwijs. Een lerende regio is een florerende regio!

Aantal cursisten binnen Ligo in West-Vlaanderen, naar studiegebied, schooljaar 2022-2023 (voorlopig cijfers)

Bron: Dataloep

Bronnen en inspiratie

Volwassenenonderwijs bovenaan de beleidsagenda. www.west-vlaanderen.be/sites/default/files/2020-10/Memorandum_volwassenonderwijs_DEFINITIEF.pdf.

Vlaamse Onderwijsraad (2019). Advies over het volwassenenonderwijs als partner in levenslang en levensbreed leren. www.vlor.be/adviezen/het-volwassenenonderwijs-als-partner-levenslang-en-levensbreed-leren

Edusprong – #blijfkennismaken.be. [z.d.]. www.blijfkennismaken.be/projecten/edusprong/

Cincinnati, S. & De Meyer, I. (2013) Vaardig genoeg voor de 21ste eeuw? De eerste Vlaamse resultaten bij PIAAC. <https://piaac.ugent.be/wp-content/uploads/2022/05/Volledige-Vlaamse-rapport-van-het-PIAAC-onderzoek-cyclus-1.pdf>

Digitale vaardigheden | Statbel. (2023, 23 november). <https://statbel.fgov.be/nl/themas/huishoudens/ict-gebruik-huishoudens/digitale-vaardigheden#news>

Dataloep: aan de slag met cijfers over onderwijs. (n.d.). <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/onderwijsstatistieken/dataloep-aan-de-slag-met-cijfers-over-onderwijs>

Steunpunt Werk op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) - EAK, Eurostat – LFS

